

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“) vytvára novú právnu úpravu v oblasti spotrebiteľských úverov, pričom hlavnou úlohou predloženého návrhu zákona je prebratie požiadaviek smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/2225 z 18. októbra 2023 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice 2008/48/ES (Ú. v. EÚ L, 2023/2225, 30.10.2023) (ďalej len „smernica (EÚ) 2023/2225“), nakoľko Slovenskej republike vyplýva povinnosť transponovať citovanú smernicu do vnútroštátneho právneho poriadku na dosiahnutie súladu s legislatívou Európskej únie (ďalej len „EÚ“). Smernica (EÚ) 2023/2225 predstavuje nástroj úplnej harmonizácie s cieľom zabezpečiť vysokú a rovnakú úroveň ochrany spotrebiteľov v EÚ a vytvorenia dobre fungujúceho vnútorného trhu. V prípade, ak neexistujú harmonizované ustanovenia, členské štáty majú možnosť zachovať alebo zaviesť vnútroštátne právne predpisy.

Primárnym cieľom smernice (EÚ) 2023/2225 je zvýšenie ochrany spotrebiteľov v EÚ z dôvodu čiastočnej účinnosti predchádzajúcej smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 22.5.2008) v platnom znení (ďalej len „smernica 2008/48/ES v platnom znení“). Uvedená smernica bola účinná len čiastočne, čo vyplýva zo samotnej smernice, napríklad nepresné znenie konkrétnych článkov, a z externých faktorov, napríklad z vývoja spojeného s digitalizáciou, praktického uplatňovania a presadzovania v členských štátoch, ako aj z toho, že na určité aspekty trhu so spotrebiteľskými úvermi sa uvedená smernica nevzťahovala. Digitalizácia prispela k vývoju trhu, ktorý sa v čase prijatia smernice 2008/48/ES v platnom znení nepredvídal. Navyše nepresné znenie niektorých ustanovení smernice 2008/48/ES v platnom znení, ktoré členským štátom umožnilo prijať odlišné ustanovenia, ktoré prekračujú ustanovenia stanovené v uvedenej smernici, viedlo k rozdrobenému právnemu rámcu v celej EÚ vo viacerých aspektoch zmlúv o spotrebiteľských úveroch.

Návrh zákona sleduje viacero cieľov, ktoré majú primárne riešiť problematiku spotrebiteľských úverov. Jedná sa najmä o nasledovné tézy:

- zlepšenie poskytovania spotrebiteľských úverov v dôsledku digitalizácie, ako aj v dôsledku vzniku pandémie COVID-19,
- uľahčenie vzniku bezproblémovo fungujúceho vnútorného trhu so spotrebiteľskými úvermi,
- poskytnutie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa v záujme zaistenia dôvery spotrebiteľov, a
- podpore konkurencieschopnosti na vnútornom trhu a pri cezhraničnom poskytovaní spotrebiteľských úverov.

V článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016) (ďalej len „ZFEÚ“) sa Európskemu parlamentu a Rade udeľuje právomoc prijímať opatrenia na aproximáciu ustanovení zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré smerujú k vytváraniu a fungovaniu vnútorného trhu. Článok 169 ZFEÚ navyše upravuje právomoc EÚ prispievať k ochrane zdravia, bezpečnosti a hospodárskych záujmov spotrebiteľov, ako aj k podpore ich práva na informácie, osvetu a vytváranie združení na

ochranu ich záujmov, v snahe podporiť záujmy spotrebiteľov a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľov. V článku 38 Charty základných práv Európskej únie sa stanovuje, že politiky Únie zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa.

Poskytovanie spotrebiteľských úverov sa od roku 2008 značne zmenilo pod vplyvom digitalizácie. Spotrebiteľia v súčasnosti požadujú bezproblémovejši a rýchlejší postup získavania úverov a často o ne žiadajú online. Na trh prichádzajú noví účastníci, ktorí ponúkajú zmluvy o úvere v rôznych podobách. Digitalizácia ovplyvňuje aj poskytovanie nových produktov (krátkodobé úvery s vysokými nákladmi) a zavádza digitálne poskytovanie informácií a posudzovania úverovej bonity spotrebiteľov pomocou automatizovaných systémov rozhodovania.

Skutočná a právna situácia, ktorá vznikla na základe predchádzajúcej smernice 2008/48/ES v platnom znení, spôsobila vnútroštátne rozdiely v členských štátoch a v niektorých prípadoch viedla k narušeniu hospodárskej súťaže medzi veriteľmi v EÚ a vytvárala prekážky na vnútornom trhu. Táto situácia obmedzovala schopnosť spotrebiteľov využívať postupne sa zväčšujúcu ponuku cezhraničných úverov, ktorá bude podľa očakávaní v dôsledku digitalizácie ďalej rásť. Uvedené narušenia a prekážky by mohli mať potom dôsledky v podobe zníženého dopytu po tovare a službách. Táto situácia takisto viedla k neprimeranej a nejednotnej úrovni ochrany spotrebiteľov v Únii.

Slovenská republika má už v niektorých oblastiach týkajúcich sa spotrebiteľských úverov upravené viaceré povinnosti, ktoré aktuálne zavádza nová smernica (EÚ) 2023/2225. V súčasnosti ale bolo potrebné vyjasnenie nepresných znení niektorých ustanovení predchádzajúcej smernice 2008/48/ES v platnom znení. Spresnenie terminológie používanej v rámci smernice (EÚ) 2023/2225 zjednodušuje viaceré procesy, čo v konečnom dôsledku zaisťuje vyššiu úroveň ochrany spotrebiteľa a podporuje sa tým aj rozvoj vnútorného trhu s úvermi.

V rámci ďalších novelizačných článkov návrhu zákona je zabezpečený súlad článku I návrhu zákona s ostatnými právnymi predpismi, ktorých sa dotýkajú zmeny zavedené týmto článkom.

Návrh zákona má pozitívne aj negatívne vplyvy na podnikateľské prostredie, vrátane vplyvov na malé a stredné podniky. Mechanizmus znižovania byrokracie a nákladov sa uplatňuje. Návrh zákona má tiež pozitívne aj negatívne sociálne vplyvy. Návrh zákona nemá vplyvy na rozpočet verejnej správy a rozpočty obcí a vyšších územných celkov, vplyvy na limit verejných výdavkov, na životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti, na služby verejnej správy pre občana, ani na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi ústavného súdu, zákonmi, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.

Návrh zákona nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.